

Sveikatos priežiūros specialistų profesinės kvalifikacijos tobulinimo kursas „Pirminė ambulatorinė nėščiųjų sveikatos priežiūra“

Tikslinė grupė: šeimos gydytojai.

Kurso trukmė: 5 dienos po 8 val. per dieną. Iš jų 24 val. paskaitos nuotoliniu būdu (nekontaktinės), 2 dienos kontaktiniai praktiniai mokymai (16 val., po 8 val. per dieną). Viso 40 val. Vykdam kontaktinius mokymus, vienas dėstytojas kuruoja ne daugiau kaip 6 kurso dalyvius. Vykdam mišrius mokymus, simuliacijos kambaryje vienu metu mokosi ne daugiau kaip 3 kurso dalyviai. Kurso dalyviai savarankiškai komandoje sprendžia įvairias kliniškes simuliacines situacijas, naudodami manekenus ir visas reikalingas specialiąsias priemones.

Kursų turinys:

1. Kursų pristatymas. Bazinių žinių anketinė apklausa prieš kursą (2 akad.val.);
2. Paskaitos (20 akad. val.);
3. Praktiniai mokymai (16 akad. val.)
4. Žinių patikrinimas. Rezultatų įvertinimas ir aptarimas. (2 akad. val.).

Parengė: prof. Diana Ramašauskaitė, doc. Jolita Zakarevičienė

Kurso programos turinys

TEMOS PAVADINIMAS	TRUKMĖ AKAD VAL.
Kursų pristatymas, bazinių žinių patikrinimo testas.	2
Nėščiųjų priežiūrą reglamentuojantys LR SAM įsakymai. Akušerinės pagalbos organizavimas šiandieninėje Lietuvoje. Perinatalinė medicina.	1
Nėščiųjų sveikatos tikrinimo reikalavimai	1
Fiziologiniai pokyčiai nėštumo metu. Nėštumo diagnostika, nėštumo trukmės ir gimdymo termino apskaičiavimas.	1
Besimptomė bakterijuriija.	1
Nėščiųjų diabetas.	1
Nėščiųjų anemijos profilaktika ir gydymas	1
Intrauterinės vaisiaus būklės vertinimo metodai ambulatorinėje grandyje	1
Laikotarpis po gimdymo. Pogimdyminė infekcija. Natūralaus maitinimo svarba. Kontracepcijos metodai po gimdymo	2
Vaistai ir nėštumas. Nereceptiniai preparatai. Skiepai ir nėštumas. Alkoholio, rūkymo, narkotikų neigiamas poveikis nėštumo eigai ir vaisiui.	2
Hipertenzinės nėščiųjų būklės, gydymo galimybės ambulatorinėje grandyje	2
Kraujavimas įvairiais nėštumo laikotarpiais	2
Priešlaikinio gimdymo kliniškiniai požymiai, profilaktika	1
Užsitęsęs nėštumas	1

Vaisiaus augimo sulėtėjimo įvertinimas	1
Vaisiaus sėdmenų pirmeiga, išorinio vaisiaus apgręžimo nauda	1
Intrauterininė vaisiaus žūtis	1
Praktiniai mokymai	16val
Žinių ir įgūdžių įvertinimas. Testo aptarimas.	2
VISO	40

Kurso programos temų eksplikacija

1. Paskaita. Nėščiųjų priežiūrą reglamentuojantys LR SAM įsakymai. Akušerinės pagalbos organizavimas šiandieninėje Lietuvoje. Perinatalinė medicina.

Nėščiųjų priežiūrą reglamentuojantys teisės aktai Lietuvoje - Nėščiųjų, gimdyvių ir naujagimių sveikatos priežiūros tvarkos aprašas, medicinos normos MN 64:2018 „Gydytojas akušeris ginekologas“, MN14:2019 „Šeimos gydytojas“, MN 40:2021 „Akušeris“.

Perinatalinė medicina ir jos raida Lietuvoje. Perinatalinės rizikos veiksnių vertinimas. Didelės perinatalinės rizikos veiksniai, jų grupės. Akušerinės pagalbos organizavimas Lietuvoje, ambulatorinė ir stacionarinė pagalba. Reikalavimai specialistams. Paslaugų lygiai. Įstaigų skirstymas pagal paslaugų teikimo lygius. Paslaugų kokybės užtikrinimas ir vertinimas. Gimdymo namuose priežiūros paslaugos teikimo tvarkos aprašas.

Literatūra:

1. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. liepos 27d. įsakymas Nr.V-865 :Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. rugsėjo 23 d. įsakymo Nr. V-900 “Dėl nėščiųjų, gimdyvių ir naujagimių sveikatos priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo pakeitimo“ TAR, 2018-07-30, Nr.12612
2. LR sveikatos apsaugos ministro 2018 m. gegužės 10 d. įsakymas Nr. V-572 „Dėl Lietuvos medicinos normos MN 64:2018 „Gydytojas akušeris ginekologas“ patvirtinimo“;
3. LR sveikatos apsaugos ministro įsakymas Nr. V – 1013, 2005m. gruodžio 25d. „Dėl Lietuvos medicinos normos MN 14:2019 „Šeimos gydytojas“ patvirtinimo“ ((Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2019 m. kovo 18 d. įsakymo Nr. V-328 redakcija)
4. LR sveikatos apsaugos ministro 2014m. lapkričio 22d. įsakymas Nr. V- 1220 „Lietuvos medicinos norma MN 40:2021 „Akušeris“ ((Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2021 gegužės 21 d. įsakymo Nr. V-1166 redakcija).
5. LR sveikatos apsaugos ministro įsakymas Nr. V -10, 2019 m. sausio 3d. Dėl gimdymo namuose priežiūros paslaugos teikimo tvarkos aprašas.
6. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Antenatalinė priežiūra. 2019.<https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.

2. Paskaita. Nėščiųjų sveikatos tikrinimo reikalavimai.

Nėščiųjų priežiūros tikslai. Nėščiųjų priežiūros periodiškumas. Nėščiųjų priežiūra pirmuoju nėštumo laikotarpiu ir privalomieji tyrimai. Nėščiųjų priežiūra antruoju nėštumo laikotarpiu ir privalomieji tyrimai. Nėščiųjų priežiūra trečiuoju nėštumo laikotarpiu ir privalomieji tyrimai. Nėščiųjų priežiūra 41 nėštumo savaitę ir privalomieji tyrimai. Ambulatorinės nėščiosios priežiūros dokumentavimas. Nėščiosios kortelė (formą 025-113/a). Naujagimių B grupės streptokoko (BGS) infekcijos rizikos veiksniai nėštumo metu. Nėščiosios priežiūros algoritmas. Rekomenduojami papildomi tyrimai nėštumo laikotarpiu. Profilaktikos priemonės nėštumo laikotarpiu.

Literatūra:

1. Bernloehr A, Smith P, Vydelingum V. Antenatal care in European Union: A survey on guidelines in all 25 member states of the Community. *Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol* 2005; 122(1): 22-32.
2. Planning prenatal care and identification of risk (screening). In: High risk pregnancy: management opinions. 3rd edition. D.K James, C.P.Weiner, P.J Steer, B.Gonik. 2006; 67-85.
3. Antenatal care: routine care of the healthy pregnant woman. NICE 2008. Available from <http://www.rcog.org.uk> , Review 2012.
4. ACOG. Compendium of selected publications. 2009.Routine and prenatal screening. In: Protocols for high-risk pregnancies. 5th edition. Ed.J.T.Queenan, J.C Hobbins, C.Y. Spong. 2010;43-52.
5. Obstetric clinical algorithms: management and evidence. E.R.Norwitz, M.Belfort, G.R.Saade, H.Miller. Blackwell Publishing. 2010.
6. Standards of Care for Women's Health in Europe. Obstetric and Neonatal Services. EBCOG. 2011. www.ebcog.eu
7. Betreuung der normalen Schwangerschaft. In: Geburtshilfe. Handbuch. Ed. R. Zimmermann. Zurich. 2012.
8. Australian Health Ministers' Advisory Council 2012, *Clinical Practice Guidelines: Antenatal Care – Module 1*. Australian Government Department of Health and Ageing, Canberra. <http://www.health.gov.au/antenatal>
9. American College of Obstetricians and Gynecologists. Committee opinion No.700: Methods for estimating the due date. *Obstet Gynecol* 2017;129:150-4.14. Prenatal care: Initial assessment and first trimester prenatal care. C.J.Lockwood, U.Magriples. www.uptodate.com 2018.
10. Prenatal care: second and third trimester. C.J.Lockwood, U.Magriples. www.uptodate.com 2018
11. McMillan, M., et al., Safety of Tetanus, Diphtheria, and Pertussis Vaccination During Pregnancy: A Systematic Review. *Obstet Gynecol*, 2017. 129(3): p. 560-573.
12. Benedetto C, Carosso A, Corezzi M, Zotti CM; EBCOG. EBCOG position statement: Vaccination in pregnancy. *Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol*. 2019 Sep;240:375-376.
13. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013-09-23 įsakymas Nr. V-900 „Dėl nėščiųjų, gimdyvių ir naujagimių sveikatos priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ (nauja redakcija 2018 m. liepos 27 d. SAM įsakymas Nr. V-865).
14. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003-09-09 įsakymas Nr. V-527 „Dėl ambulatorinių akušerijos ir ginekologijos asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo reikalavimų“.
15. Akušerijos ir ginekologijos praktikos vadovas. Sud. G. Drąsutienė. Vilnius, 2008.
16. Špiliauskaitė S, Brokartaitė E, Ramašauskaitė D. Skrydžiai nėštumo laikotarpiu. Literatūros apžvalga ir rekomendacijos. *Lietuvos akušerija ir ginekologija* 2018, 21(3): 216-220.

3. Paskaita. Fiziologiniai pokyčiai nėštumo metu. Nėštumo diagnostika, nėštumo trukmės ir gimdymo termino apskaičiavimas

Moters organizmo fiziologiniai ir anatomiciniai pokyčiai nėštumo metu (reprodukcinė sistema, kraujodaros, širdies ir kraujagyslių, kvėpavimo, virškinimo, endokrininė, šlapimą skiriančių organų sistemų pokyčiai). Nėštumo požymiai: abejotini, apytikriai, tikrieji. Anamnezės surinkimas. Nėščiosios anamnezės dalys: bendroji, šeimos, ginekologinė, akušerinė. Persirgtos ligos, lėtinės ligos, atliktos operacijos, vartojami medikamentai. Nėščios pacientės apžiūra. Išorinis akušerinis

tyrimas. Vidinis akušerinis tyrimas. Tyrimo per makštį indikacijos ir kontraindikacijos. Pasiruošimas atlikti makštinį tyrimą ir vertinimo kriterijai.

Gimdymo termino apskaičiavimas pagal paskutines mėnesines, atsižvelgiant į ciklo reguliarumą ir trukmę. Gimdymo termino apskaičiavimas pagal ankstyvąjį ultragarsinį tyrimą ir vėlesnius ultragarsinius tyrimus. Dažniausios gimdymo termino apskaičiavimo klaidos.

Literatūra:

1. Akušerijos ir ginekologijos praktikos vadovas. Sud. G. Drąsutienė. Vilnius, 2008.
2. Akušerija. Vadovėlių „Akušerija“ ir „Ginekologija“ rinkinio I dalis. Sud. R. J. Nadišauskienė. Kaunas: Vitae Litera, p.350, 2021.
3. Nadišauskienė RJ, Bartusevičienė E. Akušerija. Klinikinės praktikos vadovas. Kaunas: Vitae Litera; p.366, 2019
4. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Antenatalinė priežiūra. 2019. <https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
5. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Užsitęsęs nėštumas. 2019. <https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
6. Landon MB, Driscoll DA, Jauniaux ERM, Galan HL, Grobman WA, Berghella V. Obstetrics Essentials: Normal and Problem Pregnancies. 1st ed. Philadelphia: Elsevier; 2019.
7. Dashe JS, Bloom SL, Spong CY, Hoffman BL. Williams Obstetrics. 25th ed. USA: McGraw Hill Education; 2018

4. Paskaita. Besimptomė bakteriurija.

Bakteriurijos ir besimptomės bakteriurijos apibrėžimai. Bakteriurijos paplitimas ir etiologija.

Nėščiųjų besimptomės bakteriurijos diagnostika. Besimptomės bakteriurijos pagrindimas laboratoriniais tyrimais. Nėščiųjų besimptomės bakteriurijos prognozės veiksnių vertinimas.

Tinkamo šlapimo pasėlio paėmimo rekomendacijos. Nėščiųjų besimptomės bakteriurijos gydymo algoritmas. Bendrosios gydymo rekomendacijos. Nėščiųjų besimptomės bakteriurijos eigos vertinimas, pasveikimo kriterijai ir galimos komplikacijos motinai ir vaisiui.

Literatūra:

1. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. rugsėjo 23 d. įsakymas Nr. V900 „Dėl nėščiųjų, gimdyvių ir naujagimių sveikatos priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. liepos 27 d. įsakymo Nr. V-865 redakcija).
2. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Nėščiųjų besimptomės bakteriurijos diagnostika ir gydymas. 2019. <https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
3. Einikytė R, Ramašauskaitė D. Fosfomicinas ir nėščiųjų besimptomė bakteriurija. DOI: <https://doi.org/10.37499/LAG.815>. Lietuvos Akušerija ir Ginekologija. 2021; 24(3): 348-350.
4. Th. M. Hooton, K. Gupta. Urinary tract infection and asymptomatic bacteriuria in pregnancy. Available at: <http://www.uptodate.com/contents/urinary-tract-infections-and-asymptomatic-bacteriuria-in-pregnancy>.
5. Smail FM, Vazquez JC. Antibiotics for asymptomatic bacteriuria in pregnancy. Cochrane Database Syst Rev 2015; :CD000490.

6. Jepson R.G., Craig J.C. Cranberries for preventing urinary tract infections. Cochrane Database of Systematic Reviews, Issue 1, 2009.
7. Kazemier BM, Koningstein FN, Schneeberger C, et al. Maternal and neonatal consequences of treated and untreated asymptomatic bacteriuria in pregnancy: a prospective cohort study with an embedded randomised controlled trial. *Lancet Infect Dis* 2015; 15:1324.
8. Nicolle LE. Management of asymptomatic bacteriuria in pregnant women. *Lancet Infect Dis* 2015; 15:1252.
9. Widmer M, Lopez I, Gülmezoglu AM, et al. Duration of treatment for asymptomatic bacteriuria during pregnancy. *Cochrane Database Syst Rev* 2015; :CD000491.
10. Schneeberger C, Geerlings SE, Middleton P, Crowther CA. Interventions for preventing recurrent urinary tract infection during pregnancy. *Cochrane Database Syst Rev.* 2015 Jul 26;(7). Review.
11. Akušerija. Vadovėlių „Akušerija“ ir „Ginekologija“ rinkinio I dalis. Sud.R.J. Nadišauskienė. Kaunas: Vitae Litera, p.350, 2021.
12. Nadišauskienė RJ, Bartusevičienė E. Akušerija. Klinikinės praktikos vadovas. Kaunas: Vitae Litera; p.366, 2019

5. Paskaita. Nėščiųjų diabetas

Nėščiųjų diabeto ir cukrinio diabeto nėštumo metu apibrėžimai. Nėščiųjų diabeto .klasifikacija ir paplitimas. Nėščiųjų diabeto ir cukrinio diabeto diagnostika pirmuoju nėštumo trečdaliu ir antruoju nėštumo trečdaliu. Endokrinologo konsultacijų periodiškumas, tikslai. Nėščiųjų diabetas, koreguojamas dieta ir fiziniu aktyvumu. Nėščiųjų diabetas, koreguojamas dieta ir insulinu. Nėščiųjų diabeto gydymas, mitybos rekomendacijos. Geriamieji hipoglikeminiai vaistai. Insulinoterapijos indikacijos. Tikslinė glikemija. Savikontrolės svarba. Nėštumo užbaigimo laikas ir indikacijos, vaisiaus būklės vertinimas. Gimdymo priežiūros ypatumai. Priežiūra po gimdymo.

Literatūra:

1. World Health Organization. Diagnostic Criteria and Classification of Hyperglycaemia First Detected in Pregnancy. August 2013.
http://www.who.int/diabetes/publications/Hyperglycaemia_In_Pregnancy/en/index.html (Accessed on August 26, 2013).
2. International Association of Diabetes and Pregnancy Study Groups Consensus Panel, Metzger BE, Gabbe SG, et al. International association of diabetes and pregnancy study groups recommendations on the diagnosis and classification of hyperglycemia in pregnancy. *Diabetes Care* 2010; 33:676.
3. Committee on Practice Bulletins--Obstetrics. Practice Bulletin No. 137: Gestational diabetes mellitus. *Obstet Gynecol* 2013; 122:406.
4. American Diabetes Association. Diagnosis and classification of diabetes mellitus. *Diabetes Care* 2014; 37 Suppl 1:S81.
5. NICE 2020. Diabetes in pregnancy: management from preconception to the postnatal period. <https://www.nice.org.uk/guidance/NG3>
6. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Nėščiųjų diabetas. 2019.<https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
7. Akušerija. Vadovėlių „Akušerija“ ir „Ginekologija“ rinkinio I dalis. Sud.R.J. Nadišauskienė. Kaunas: Vitae Litera, p.350, 2021.
8. Nadišauskienė RJ, Bartusevičienė E. Akušerija. Klinikinės praktikos vadovas. Kaunas: Vitae Litera; p.366, 2019

6. Paskaita. Nėščiųjų anemijos profilaktika ir gydymas

Nėščiųjų anemijos apibrėžimas ir paplitimas. Geležies stokos stadijos organizme. Geležies stokos bei vidutinės ir sunkios anemijos įtaka motinos ir vaisiaus (naujagimio) sveikatai bei nėštumo eigai. Nėščiųjų anemijos diagnostika. Laboratoriniai rodikliai, nusakantys geležies stoką. Serumo feritino ir hemoglobino diagnostiniai kriterijai. Serumo feritino tyrimo indikacijos. Bandomasis geležies preparatų kursas. Geriamieji geležies preparatai. Neveiksmingo gydymo geriamaisiais geležies preparatais priežastys. Geležies kiekis maisto produktuose. Medžiagos, galinčios sumažinti ar padidinti geležies pasisavinimą. Intraveniniai geležies preparatai. Eritrocitų masės transfuzija. Nėščiųjų anemijos profilaktika.

Literatūra:

1. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. gegužės 10 d. įsakymas Nr. V-572 „Dėl Lietuvos medicinos normos MN 64:2018 „Gdytojas akušeris ginekologas“ patvirtinimo“.
2. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 rugsėjo 23d. įsakymas Nr. V-900 „Dėl nėščiųjų, gimdyvių ir naujagimių sveikatos priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Nauja redakcija 2018-07-27 įsakymas Nr. V-865).
3. Gerbutavičius R., Masilionytė E., Kasperavičiūtė D. Anemija: priežastys, klinika, gydymas. Anemija. Klinikinės aktualijos 2009:1-4.
4. Maisto produktų sudėtis: Metodiniai nurodymai gydytojams dietologams, dietistams, visuomenės sveikatos specialistams, maisto pramonės įmonių specialistams. Respublikinis Mitybos centras. Vilnius 2002
5. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Nėščiųjų anemija. 2019.<https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
6. Pasricha SR, Flecknoe-Brown SC, Allen KJ, et al. Diagnosis and management of iron deficiency anaemia: a clinical update. *Med J Aust* 2010;193:525-32.
7. Anemia in pregnancy. Clinical Guidelines King Edward Memorial Hospital Perth Western Australia. March 2013.
8. Drukker L, Hants Y, Farkash R, Ruchlemer R, Samueloff A, Grisaru-Granovsky S Iron deficiency anemia at admission for labor and delivery is associated with an increased risk for Cesarean section and adverse maternal and neonatal outcomes. *Transfusion*. 2015;55(12):2799.
9. Daily oral iron supplementation during pregnancy. Peña-Rosas JP, De-Regil LM, Garcia-Casal MN, Dowswell T. *Cochrane Database Syst Rev*. 2015.

7. Paskaita. Intrauterininės vaisiaus būklės vertinimo metodai ambulatorinėje grandyje

Vaisiaus būklės tyrimų tikslas. Nėštumo rizikos veiksniai. Vaisiaus būklės tyrimo metodai, esant mažos rizikos nėštumui. Vaisiaus judesių skaičiavimo metodai, algoritmas, interpretacija. Gimdos dugno aukščio matavimas. Vaisiaus širdies ritmo auskultacija. Reaktyvus nestresinis testas. Nereaktyvus nestresinis testas. Ultragarsinės patikros pirmuoju ir antruoju nėštumo trečdaliais. Didelės rizikos nėščiųjų vaisiaus būklės vertinimo metodai – indikacijos ultragarsiniam vaisiaus tyrimui, doplerometrijai, invaziniai vaisiaus būklės vertinimo metodai.

Literatūra:

1. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Antenatalinė priežiūra. 2019.<https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
2. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Vaisiaus būklės tyrimai nėštumo metu. 2019.<https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos->

programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diaagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diaagnostikos-ir-gydymo-metodikos.

3. Perinatalinės rizikos veiksnių reglamentas: Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. rugsėjo 23 d. įsakymas Nr. V-900 “Dėl nėščiųjų, gimdyvių ir naujagimių sveikatos priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“; nauja redakcija 2018 m. liepos 27 d. įsakymas Nr. V-865. Didelės perinatalinės rizikos veiksniai, jų grupės.
4. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003-09-09 įsakymas Nr. V-527 „Dėl ambulatorinių akušerijos ir ginekologijos asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo reikalavimų“.
5. Vaisiaus būklės tyrimai nėštumo metu. Kn: Perinatologijos praktikos vadovas. Sud. R.Nadišauskienė, G.Drašutienė, M.Kliučinskas. 2016. 46-53.
6. Gimdos dugno augimo kreivė (The International Fetal and Newborn Growth Consortium for the 21st Century, or INTERGROWTH-21st, <https://intergrowth21.tghn.org/>)
7. Bernloehr A, Smith P, Vydellingum V. Antenatal care in European Union: A survey on guidelines in all 25 member states of the Community. Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol 2005; 122(1): 22-32.
8. Antenatal care: routine care of the healthy pregnant woman. NICE 2008. Available from <http://www.rcog.org.uk> , Review 2012.
9. Antepartum fetal surveillance. ACOG Practice Bulletin N 9.1999.Clinical management guidelines for obstetrician-gynecologists. Int J Gynaecol Obstet 2000; 68:175.
10. Fetal health surveillance: antepartum and intrapartum consensus guideline. SOGC clinical practice guideline. JOGC September 2007.
11. Antepartum fetal assessment. In: Recommendations and guidelines for perinatal medicine. Ed. J.M.Carrera. WAPM. Matres Mundi. 2007. 66-75.

8. Paskaita. Laikotarpis po gimdymo. Pogimdyminė infekcija. Natūralaus maitinimo svarba. Kontracepcijos metodai po gimdymo.

Ankstyvo ir vėlyvo laikotarpio po gimdymo trukmė. Gimdos involiucija po gimdymo, gimdos kaklelio, makšties, šlapimą išskiriančių organų, tarpvietės, pilvo sienos ir dubens organų pokyčiai. Tarpvietės priežiūros po gimdymo principai. Krūtų anatomija, krūtų būklės vertinimas, krūtų priežiūra, žindymo nauda. Išimtinis žindymas. Nepakankamo pieno gamybos priežastys. Pieno sąstovis. Laikotarpio po gimdymo dažniausia patologija – mastitas ir endometritas. Pirmoji pagalba ir tyrimai. Endometrito po gimdymo diagnostika, klinika, gydymas. Mastito diagnostika, klinika, gydymas. Mastito po gimdymo profilaktika. Patarimai moterims dėl kontracepcijos po gimdymo.

Literatūra:

1. Katherine T Chen. Postpartum endometritis. 2013. <http://www.uptodate.com/contents/postpartum-endometritis>;
2. Postpartum endometritis. Guideline of Women’s Hospital Birth Center Triage. University of Michigan Health System. 2009. http://obgyn.med.umich.edu/sites/obgyn.med.umich.edu/files/internal_resources_clinical/endometritis-tr.pdf
3. Weinberger SE. Maternal adaptations to pregnancy: Physiologic respiratory changes and dyspnea.2020.<https://www.uptodate.com/contents/maternal-adaptations-to-pregnancy-physiologic-respiratory-changes-and-dyspnea>.
4. van Schalkwyk J, Van Eyk N, Infectious Diseases Committee. Antibiotic prophylaxis in obstetric procedures. J Obstet Gynaecol Can. 2010 Sep;32(9):879-85.
5. The Academy of Breastfeeding Medicine. Clinical Protocol Number 4 - Mastitis. 2008. http://www.bfmed.org/Media/Files/Protocols/protocol_4mastitis.pdf 12. Management of mastitis. Clinical Guidelines King Edward Memorial Hospital Perth Western Australia. April, 2012.

6. Antibiotic treatment for breast infections. Clinical Guidelines King Edward Memorial Hospital Perth Western Australia. April, 2012.
7. *Breastfeeding. A Guide for the Medical Profession. Eighth edition. Philadelphia, 2016, p. 34-90, 250-257, 567-574.*
8. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Tarpvietės plyšimas. 2019.<https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
9. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Pogimdyminė infekcija. 2019.<https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
10. Akušerija. Vadovėlių „Akušerija“ ir „Ginekologija“ rinkinio I dalis. Sud.R.J. Nadišauskienė. Kaunas: Vitae Litera, p.350, 2021.

9. Paskaita. Vaistai ir nėštumas. Skiepai ir nėštumas. Alkoholio, rūkymo ir narkotikų neigiamas poveikis nėštumo eigai ir vaisiui.

Vaistų poveikis vaisiui. Embriotoksinis, teratogeninis ir mutageninis vaistų poveikis. Vaistų kategorijos, rekomenduojamos naudoti laktacijos laikotarpiu. Nereceptiniai vaistai, esant įvairiems nėščiųjų negalavimams: pykinimui, rėmeniui, galvos skausmui, kojų tinimui, hemarojui.

Skiepai ir nėštumas. Rekomenduojamos vakcinos iki nėštumo (vėjaraupių, raudonukės, ŽPV ir kitos). Skiepai nėštumo metu – gripo ir difterijos, poveikis nėščiajai ir vaisiui, skiepavimo laikas. Nerekomenduojamos vakcinos nėštumo metu. Žindančių moterų skiepavimas. Skiepai nuo COVID-19 infekcijos ir nėštumas. Alkoholio, kofeino ir rūkymo žala vaisiaus vystymuisi ir nėščiajai.

Literatūra:

1. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Nėštumas ir ekstragenitalinės ligos. 2019.<https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
2. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Alkoholis, rūkymas, narkotikai. 2019.<https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
3. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003-09-09 įsakymas Nr. V-527 „Dėl ambulatorinių akušerijos ir ginekologijos asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo reikalavimų“.
4. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013-09-23 įsakymas Nr. V-900 „Dėl nėščiųjų, gimdyvių ir naujagimių sveikatos priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. liepos 27 d. įsakymo Nr. V-865 redakcija).
5. Nassar AH, Visser GHA, Nicholson WK, Ramasauskaite D, Kim YH, Barnea ER; FIGO Safe Motherhood, Newborn Health Committee. FIGO Statement: Vaccination in pregnancy. *Int J Gynaecol Obstet.* 2021 Feb;152(2):139-143. doi: 10.1002/ijgo.13456.
6. Medicine use during Pregnancy or Breastfeeding. <https://www.drugs.com/pregnancy>
7. www.e-lactancia.org.
8. Fetal Alcohol Syndrome and Alcohol-Related Neurodevelopmental Disorders. *Pediatrics*; 2000, 106(2). American Academy of Pediatrics. 4. Alcohol Guidelines Review – Report from the Guidelines Development Group to the UK Chief Medical Officers. 2016.
9. L. Schölin. Prevention of harm caused by alcohol exposure in pregnancy. Rapid review and case studies from Member States. World Health Organization; 2016.

10. WHO recommendations on maternal health. World Health Organization, 2017.
11. https://www.lagd.lt/data/public/uploads/2021/08/2021-08-06_sam_lagd-pozicija-del-planuojanciu-pastoto-nesciuju-ir-zindanciu-moteru-skiepijimo-nuo-covid-19-infekcijos.pdf
12. RCOG. COVID-19 vaccines, pregnancy and breastfeeding. <https://www.rcog.org.uk/en/guidelines-researchservices/coronavirus-covid-19-pregnancy-and-womens-health/covid-19-vaccines-and-pregnancy/covid-19-vaccines-pregnancy-and-breastfeeding/>
13. Stafford IA, Parchem JG, Sibai BM. The coronavirus disease 2019 vaccine in pregnancy: risks, benefits, and recommendations. *Am J Obstet Gynecol* 2021; doi:10.1016/j.ajog.2021.01.022.
14. Shimabukuro TT et al. Preliminary Findings of mRNA Covid-19 Vaccine Safety in Pregnant Persons. *N Engl J Med*. 2021 Apr 21. doi: 10.1056/NEJMoa2104983.
15. Martins I, Louwen F, Ayres-de-Campos D, Mahmood T. EBCOG position statement on COVID-19 vaccination for pregnant and breastfeeding women. *Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol*. 2021 Jul;262:256-258. doi:1016/j.ejogrb.2021.05.021.
16. U. Sudnickaitė, D. Ramašauskaitė, D. Bartkevičienė. Rūkymo nėštumo metu įtaka naujagimių būklei. *Medicinos teorija ir praktika*, 22 tomas, Nr.1, 2015, psl. 34-38, ISSN 1392-1312.

10.Paskaita. Hipertenzinės nėščiųjų būklės, gydymo galimybės ambulatorinėje grandyje.

Nėščiųjų hipertenzinės būklės (hipertenzija, preeklampsija, eklampsija, lėtinė hipertenzija) – klasifikacija. Teisinga arterinio kraujospūdžio matavimo metodika. Nėščiųjų hipertenzija priežiūra, gydymas, taktika nėštumo metu, indikacijos gydymui stacionare, laboratorinių vertinimas, vaisiaus būklės vertinimas. Skubus ir planinis AKS koregavimas. Antihipertenziniai vaistai ir jų vartojimo nėštumo metu rekomendacijos. Preeklampsijos rizikos veiksniai, diagnostika. Traukulių profilaktika. Preeklampsijos prevencija. Eklampsija – diagnostika, gydymas, komplikacijos, prognozė. Traukulių nėštumo ir gimdymo metu diferencinė diagnostika, gydymas ir profilaktika. HELLP sindromas – rizikos veiksniai, etiopatogenezė, diagnostika, klinikiniai požymiai, gydymas, ligos eigos vertinimas, komplikacijos, prognozė. Lėtinė hipertenzija – klasifikacija, diagnostika, nėščiosios stebėseną ir gydymas, vaisiaus būklės vertinimas.

Literatūra:

1. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Nėštumo sukelta hipertenzinė būklė (nėščiųjų hipertenzija, preeklampsija, eklampsija, lėtinė hipertenzija ir HELLP sindromas). 2020.<https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
2. ACOG Practice Bulletin No. 202: Gestational Hypertension and Preeclampsia. *Obstet Gynecol*. 2019;133(1):e1. *Obstet Gynecol*. 2019 Jan;133(1):e1-e25.
3. Poon LC, Shennan A, et al. The International Federation of Gynecology and Obstetrics (FIGO) Initiative on Pre-eclampsia: A Pragmatic Guide for First-Trimester Screening and Prevention. *The International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 2019; 1-33.
4. ISUOG Practice Guidelines: role of ultrasound in screening for and follow-up of pre-eclampsia. *Ultrasound Obstet Gynecol*, 2018. DOI: 10.1002/uog.20105.
5. Brown MA, Magee LA, et al. The hypertensive disorders of pregnancy: ISSHP classification, diagnosis & management recommendations for international practice. *Pregnancy Hypertension*. 2018; 13:291-310.
6. FIGO: The FIGO textbook of pregnancy hypertension – An evidence-based guide to monitoring, prevention and management, 2016.

7. Hypertension Canada's 2018 Guidelines for the Management of Hypertension in Pregnancy. Canadian Journal of Cardiology. 2018;34(5): 526-531.
8. Butalia S, FrancoisAudibert MS, et al. NICE guideline [NG133]. Hypertension in pregnancy: diagnosis and management. June 2019. <https://www.nice.org.uk/guidance/ng133/chapter/>
9. Magee L, von Dadelszen P. Prevention and treatment of postpartum hypertension. Cochrane Database Syst Rev 2013; 4:CD004351.
10. Haram K, Svendsen E, Abildgaard U. The HELLP syndrome: clinical issues and management. A Review. BMC Pregnancy and Childbirth, 2009, 9:8.
11. Agrawal S, Cerdeira AS, Redman C, Vatish M. Meta-Analysis and Systematic Review to Assess the Role of Soluble FMS-Like Tyrosine Kinase-1 and Placenta Growth Factor Ratio in Prediction of Preeclampsia: The SaPPPhirE Study. Hypertension. 2018 Feb;71(2):306-316.

11.Paskaita. Kraujavimas įvairiais nėštumo laikotarpiais.

Kraujavimas pirmuoju nėštumo trečdaliu. Dažniausios priežastys – savaiminis persileidimas, negimdinis nėštumas, kraujavimas, nesusijęs su nėštumu (gimdos kaklelio vėžys, traumos, vulvos ir makšties venų varikozė). Diagnostika, priežiūra, gydymas. Kraujavimas vėlyvuju antrojo trečdaliu ir trečiuoju nėštumo trečdaliu. Dažniausios priežastys – placentos pirmeiga, priešlaikinė placentos atšoka, gimdos plyšimas, pirmaujančių vaisiaus kraujagyslių plyšimas, prasidėjęs priešlaikinis gimdymas ir priežastys, nesusijusios su nėštumu. Rizikos veiksniai, klinika, diagnostika, nėščiosios priežiūra, vaisiaus būklės įvertinimas, gydymas. Rh D imunoprofilaktikos poreikis, esant kraujavimui nėštumo metu. Pagalbos teikimas, esant gausiam kraujavimui nėštumo metu.

Literatūra:

1. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Kraujavimas nėštumo metu. 2019.<https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
2. Akušerijos ir ginekologijos praktikos vadovas. Sud. G. Drąsutienė. Vilnius, 2008.
3. Akušerija. Vadovėlių „Akušerija“ ir „Ginekologija“ rinkinio I dalis. Sud.R.J. Nadišauskienė. Kaunas:Vitae Litera, p.350, 2021.
4. Norwitz ER, Park JS. Overview of the etiology and evaluation of vaginal bleeding in pregnancy. www.UpToDate, Literature review current through: Jan 2022. | This topic last updated: Nov 17, 2021.
5. Nanda K, Lopez LM, Grimes DA, Pelligia A, Nanda G. Expectant care versus surgical treatment for miscarriage. Cochrane Database Syst Rev. 2012;
6. Sperling JD, Dahlke JD, Sutton D, Gonzalez JM, Chauhan SP. Prevention of RhD Alloimmunization: A Comparison of Four National Guidelines. Am J Perinatol. 2018;35(2):110. Epub 2017 Sep 14.
7. Coomarasamy A, Devall AJ, Brosens JJ, Quenby S, Stephenson MD, Sierra S et al. Micronized vaginal progesterone to prevent miscarriage: a critical evaluation of randomized evidence. Am J Obstet Gynecol. 2020;223(2):167. Epub 2020 Jan 31.
8. Pacheco LD, Hankins GDV, Saad AF, et al. Tranexamic Acid for the Management of Obstetric Hemorrhage. Obstet Gynecol 2017; 130:765.
9. Robert M. Silver. Placenta accreta Syndrome . 2017 by Taylor&Francis Group,LLC.
10. Royal College of Obstetricians and Gynaecologists. Placenta Praevia anr Placenta Accreta: Diagnosis and Management. Green-top Guideline No.27a. September 2018.
11. Eric Jauniaux, Amar Bhide, Anne Kennedy, Paula Woodward, Sally Collins for the FIGO Placenta Accreta Diagnosis and Management Expert Consensus Panel.FIGO consensus

guidelines on placenta accreta spectrum disorders: Prenatal diagnosis and screening. FIGO Guidelines 2018.

12. Paskaita. Priešlaikinio gimdymo klinikiniai požymiai, profilaktika.

Priešlaikinio gimdymo patogenezė, rizikos veiksniai. Priešlaikinio gimdymo simptomai, nėščiosios ištyrimas ambulatoriškai ir stacionare, priklausomai nuo priešlaikinio gimdymo rizikos (mažos arba didelės). Vaisiaus dydžio ir būklės įvertinimas. Priešlaikinio gimdymo gydymas – tokolizė, vaisiaus plaučių brandinimas. Nėščiosios stebėseną po neįvykusio priešlaikinio gimdymo. Priešlaikinio gimdymo profilaktika. Priešlaikinis neišnešiotas vaisiaus dangalų plyšimas – klinika, rizikos veiksniai, taktika, priklausomai nuo nėštumo trukmės. Antenatalinė chorioamnionito diagnostika, gydymas. Priešlaikinio gimdymo komplikacijos motinai ir naujagimiui.

Literatūra:

1. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Priešlaikinis gimdymas. 2019. <https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
2. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Priešlaikinis neišnešiotas vaisiaus dangalų plyšimas. 2019. <https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
3. Balčiūnienė, Greta; Kvederaitė-Budrė, Greta; Gulbinienė, Violeta; Pilypienė, Ingrida; Drąsutienė, Gražina Stanislava; Ramašauskaitė, Diana. Antenatalinė chorioamnionito diagnostika // Lietuvos akušerija ir ginekologija. Kaunas : Vitae litera. ISSN 1392-5091. 2021, t. 24, Nr. 33, p. 190-194.
4. Robinson JN, Norwitz ER. Preterm birth: Risk factors, interventions for risk reduction, and maternal prognosis. www.UpToDate.com. Literature review current through: Jan 2022. | This topic last updated: Feb 04, 2022.
5. American College of Obstetricians and Gynecologists. Practice Bulletin No. 171: Management of Preterm Labor. *Obstetrics&Gynecology*; 2016; 128(4): 931–933.
6. Magann E.F, Haram K, Ounpraseuth S, Mortensen J.H, Spencer HJ, Morrison JC. Use of antenatal corticosteroids in special circumstances: a comprehensive review. *Acta Obstet.Gynecol.Scand.*, 2017, 96, 4, 395-409, Nordic Federation of Societies of Obstetrics and Gynecology, United States.
7. Saccone G, Berghella V. Antenatal corticosteroids for maturity of term or near term fetuses: systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *The BMJ*. 2016;355:i5044.
8. Adams TM, Kinzler WL, Chavez MR, Vintzileos AM. The timing of administration of antenatal corticosteroids in women with indicated preterm birth. *Am J Obstet Gynecol* 2015;212:645.e1–4.
9. Melamed N, Shah J, Soraisham A, Yoon EW, Lee SK, Shah PS, Murphy KE. Association Between Antenatal Corticosteroid Administration-to-Birth Interval and Outcomes of Preterm Neonates. *Obstet Gynecol*. 2015 Jun;125(6):1377-84.
10. Lau HCQ, Tung JSZ, Wong TTC, Tan PL, Tagore S. Timing of antenatal steroids and its effects on neonates, *Arch Gynecol Obstet* 2017 296(6):1091-1096.
11. Committee on Practice Bulletins-Obstetrics. ACOG Practice Bulletin No. 188: Prelabor Rupture of Membranes. *Obstet Gynecol* 2018; 131:e1.

12. Menzies R, Li ALK, Melamed N, Shah PS, Horn D, Barrett J, Murphy KE. Risk of singleton preterm birth after prior twin preterm birth: a systematic review and meta-analysis. *Am J Obstet Gynecol*. 2020;223(2):204.e1. Epub 2020 Feb 14.
13. van Vliet EO, Askie LA, Mol BW, Oudijk MA. Antiplatelet Agents and the Prevention of Spontaneous Preterm Birth: A Systematic Review and Meta-analysis. *Obstet Gynecol*. 2017 Feb;129(2):327-336.
14. Meertens LJE, van Montfort P, Scheepers HCJ, van Kuijk SMJ, Aardenburg R, Langenveld J et al. Prediction models for the risk of spontaneous preterm birth based on maternal characteristics: a systematic review and independent external validation. *Acta Obstet Gynecol Scand*. 2018;97(8):907. Epub 2018 May 9.

13. Paskaita. Užsitiesęs nėštumas.

Užsitiesusio nėštumo epidemiologija, priežastys, rizikos veiksniai. Gimdymo termino nustatymas ir galimos paklaidos, ultragarsinio tyrimo pirmuoju nėštumo trečdaliu svarba. Nėščiosios priežiūra, suėjus gimdymo terminui, vaisiaus būklės vertinimas. Užsitiesusio nėštumo diagnostika, komplikacijos motinai, vaisiui, naujagimiui. Užsitiesusio nėštumo profilaktika. Gimdymo sužadinimo indikacijos.

Literatūra:

1. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Užsitiesęs nėštumas. 2019. <https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
2. Postterm Pregnancy. Chapter 43, Cunningham FG, et al. *Williams obstetrics*, 25e edition. McGraw-Hill; 2018.
3. Norwitz ER. Postterm pregnancy. www.uptodate.com. Literature review current through: Jan 2022. | This topic last updated: Feb 07, 2022.
4. Maternity – Management of Pregnancy Beyond 41 Weeks Gestation. NSW Health Guideline. Issue date: July-2014; www.gfmer.ch/Guidelines/Pregnancy_newborn/Prolonged_pregnancy.htm.
5. Ultrasound in pregnancy. ACOG Practice bulletin N.175, December 2016. *Obstet Gynecol* 2016; 128: 241–56.
6. Zeitlin J, Blondel B, Alexander S, Breart G and PERISTAT Group. Variation in rates of postterm birth in Europe: reality or artefact? *BJOG* 2007;114:1097–1103.
7. Heimstad R, Skogvoll E, Mattsson LA, Johansen OJ, Eik-Nes SH, Salvesen KA. Induction of labor or serial antenatal fetal monitoring in postterm pregnancy. *Obstet Gynecol* 2007;109:609–17.
8. Middleton P, Shepherd E, Crowther CA. Induction of labour for improving birth outcomes for women at or beyond term. *Cochrane Database Syst Rev* 2018; 5:CD004945.
9. Practice bulletin no. 145: antepartum fetal surveillance. *Obstet Gynecol* 2014; 124:182.
10. Kauppinen T, Kantomaa T, Tekay A, Mäkikallio K. Placental and fetal hemodynamics in prolonged pregnancies. *Prenat Diagn* 2016; 36:622.
11. Whitworth M, Bricker L, Mullan C. Ultrasound for fetal assessment in early pregnancy. *Cochrane Database Syst Rev* 2015; :CD007058.
12. American College of Obstetricians and Gynecologists. Practice bulletin no. 146: Management of late-term and postterm pregnancies. *Obstet Gynecol* 2014; 124:390.
13. American College of Obstetricians and Gynecologists. Committee opinion no.700: Methods for estimating the due date. *Obstet Gynecol* 2017;129:150-4.

14. Paskaita. Vaisiaus augimo sulėtėjimo įvertinimas.

Vaisiaus augimo sulėtėjimas ir per mažas vaisiaus svoris pagal nėštumo trukmę - sąvokos ir terminai. Vaisiaus augimo sulėtėjimo etiologija ir klasifikacija, rizikos veiksniai, galintys turėti įtakos vaisiaus augimui. Vaisiaus augimo sulėtėjimo diagnostika, gimdos dugno aukščio teisingo vertinimo svarba. Nėščiosios priežiūra, nustačius vaisiaus augimo sulėtėjimą. Vaisiaus būklės stebėjimas ir taktika, diagnozavus vaisiaus augimo sulėtėjimą. Indikacijos nėštumo užbaigimui. Vaisiaus augimo sulėtėjimo komplikacijos vaisiui ir naujagimiui, profilaktika.

Literatūra:

1. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Vaisiaus augimo sulėtėjimas. 2019.<https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
2. Green-top Guideline No. 3 12nd Edition, February 2013. Minor revisions – January 2014 The Investigation and Management of the Small-for-Gestational-Age Fetus
3. Mari G. Fetal growth restriction: Evaluation and management. Literature review current through: Jan 2022. | This topic last updated: Feb 07, 2022.
4. How to monitor pregnancies complicated by fetal growth restriction and delivery before 32 weeks: post-hoc analysis of TRUFFLE study. *Ultrasound Obstet Gynecol.* 2017 Jun;49(6):769-777. doi: 10.1002/uog.17433.
5. An integrated approach to fetal growth restriction. *Best Pract Res Clin Obstet Gynaecol.* 2017 Jan;38:48-58. doi: 10.1016/j.bpobgyn.2016.10.006. Epub 2016 Oct 20.
6. Bhamidipaty-Pelosi S, Fox J, Greer RM, Kumar S. The risk of recurrent small-for-gestational-age infants at term is dependent on the number of previously affected births. *Am J Obstet Gynecol.* 2021;225(4):415.e1. Epub 2021 Apr 20.
7. Visser GHA, Nicholson WK, Barnea ER, Ramasauskaite D, Nassar AH; FIGO Safe Motherhood, Newborn Health Committee, Fernanda Escobar M. FIGO position paper on reference charts for fetal growth and size at birth: Which one to use? *Int J Gynaecol Obstet.* 2021 Feb;152(2):148-151. doi: 10.1002/ijgo.13500.

15. Paskaita. Vaisiaus sėdmenų pirmeiga, išorinio vaisiaus apgręžimo nauda.

Vaisiaus sėdmenų pirmeigos variantai, epidemiologija, priežastys, galimos komplikacijos – vaisiui ir motinai. Vaisiaus sėdmenų pirmeigos diagnostika, vaisiaus padėties nustatymo reikšmė 36-37 nėštumo savaitę. Taktika, esant sėdmenų pirmeigai. Išorinio vaisiaus apgręžimo laikas, procedūros atlikimo vieta, indikacijos, procedūros sėkmės dažnis, priežastys, susijusios su sėkminga procedūros baigtimi. Pagrindiniai išorinio vaisiaus apgręžimo procedūros momentai. Nėščiosios ir vaisiaus būklės stebėsena po pavykusio ir nepavykusio išorinio vaisiaus apgręžimo.

Literatūra:

1. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Vaisiaus sėdmenų pirmeiga. 2019.<https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.

2. Hofmeyr GJ. Delivery of the singleton fetus in breech presentation. www.UpToDate. Literature review current through: Jan 2022. | This topic last updated: Oct 27, 2021.
3. Hofmeyr JG. External cephalic version. www.UpToDate. Literature review current through: Jan 2022. | This topic last updated: Jan 12, 2022.
4. Hofmeyr GJ. Overview of breech presentation. www.UpToDate. Literature review current through: Jan 2022. | This topic last updated: Jun 04, 2021.
5. Management of Breech Presentation. Green- top Guideline No. 20b, March 2017. RCOG.
6. Royal College of Obstetricians and Gynaecologists (RCOG): Guideline on external cephalic version and reducing the incidence of term breech presentation (2017).
7. Akušerijos ir ginekologijos praktikos vadovas. Sud. G. Drąsutienė. Vilnius, 2008.
8. Akušerija. Vadovėlių „Akušerija“ ir „Ginekologija“ rinkinio I dalis. Sud.R.J. Nadišauskienė. Kaunas: Vitae Litera, p.350, 2021.

16. Paskaita. Intrauterininė vaisiaus žūtis.

Vaisiaus žūtis priežastys, rizikos veiksniai, susiję su motina, vaisiumi, placenta ar virkštele, neaiškios. Vaisiaus žūtis diagnostika pirmuoju, antruoju ir trečiuoju nėštumo trečdaliais. Aktyvi ir pasyvi nėštumo priežiūros ir užbaigimo taktika, indikacijos skubiam nėštumo užbaigimui, kiekvienos taktikos privalumai ir trūkumai. Psichologinė pagalba šeimai. Vaisiaus žūtis atveju rekomenduojami tyrimai. Galimo komplikacijos motinai. Kito nėštumo planavimo ir priežiūros rekomendacijos.

Literatūra:

1. SAM akušerijos diagnostikos ir gydymo metodikos. Vaisiaus žūtis. 2019. <https://sam.lrv.lt/veiklos-sritys/programos-ir-projektai/sveicarijos-paramos-programa/akuserijos-ir-neonatologijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos/akušerijos-diagnostikos-ir-gydymo-metodikos>.
2. Akušerijos ir ginekologijos praktikos vadovas. Sud. G. Drąsutienė. Vilnius, 2008.
3. Akušerija. Vadovėlių „Akušerija“ ir „Ginekologija“ rinkinio I dalis. Sud.R.J. Nadišauskienė. Kaunas: Vitae Litera, p.350, 2021.
4. Fretts RC, Spong C. Stillbirth: Incidence, risk factors, etiology, and prevention. www.UpToDate. Literature review current through: Jan 2022. | This topic last updated: Feb 08, 2022.
5. Wojcieszek AM, Shepherd E, Middleton P, Lassi ZS, Wilson T, Murphy MM et al. Care prior to and during subsequent pregnancies following stillbirth for improving outcomes. Cochrane Database Syst Rev. 2018;12:CD012203. Epub 2018 Dec 17.
6. Muglu J, Rather H, Arroyo-Manzano D, Bhattacharya S, Balchin I, Khalil A et al. Risks of stillbirth and neonatal death with advancing gestation at term: A systematic review and meta-analysis of cohort studies of 15 million pregnancies. PLoS Med. 2019;16(7):e1002838. Epub 2019 Jul 2.
7. Roberts DJ. Stillbirth: Maternal and fetal evaluation. www.UpToDate. Literature review current through: Jan 2022. | This topic last updated: Dec 21, 2021.

Praktiniai gebėjimai, jų įsisavinimas.

1. Išmanyti normalaus ir pataloginio nėštumo eigą.
2. Išmanyti hipertenzinių nėščiųjų būklių simptomus, kriterijus ir gydymo principus.
3. Gebėti teisingai užpildyti nėščiosios kortelę (forma O25-113/a).

4. Gebėti teisingai apskaičiuoti gimdymo terminą pagal paskutines mėnesines ir pirmuosius ultragarsinius vaisiaus tyrimus.
5. Gebėti apskaičiuoti KMI (kūno masės indeksas) ir teisingai jį įvertinti.
6. Mokėti teisingai apskaičiuoti nėštumo ir gimdymo atostogų laiką ir išduoti pažymėjimą.
7. Gebėti teisingai atlikti išorinį akušerinį tyrimą (Leopoldo griebsenos).
8. Gebėti atlikti gimdos dugno aukščio matavimą.
9. Gebėti teisingai įvesti makšties skėtiklį ir atlikti gimdos kaklelio apžiūrą.
10. Gebėti paimti makšties išskyrų tepinėlį, gimdos kaklelio citologinį tepinėlį, bakteriologinį pasėlį dėl BGS kolonizacijos.
11. Gebėti atlikti vidinį akušerinį tyrimą, įvertinti gimdos kaklelio būklę makštinio tyrimo metu.
12. Mokėti vertinti nestresinį testą.
13. Gebėti paaiškinti pacientei apie vaisiaus judesių svarbą ir išmokinti teisingai skaičiuoti vaisiaus judesius.
14. Gebėti suteikti pacientei informaciją, kur jai kreiptis įstaigos nedarbo metu, esant sveikatos sutrikimui.
15. Gebėti konservatyviai gydyti laktostazę.
16. Gebėti teisingai interpretuoti gliukozės tolerancijos mėginio kriterijus.

Literatūra:

1. Akušerijos ir ginekologijos praktikos vadovas. Sud. G. Drąsutienė. Vilnius, 2008.
2. Akušerija. Klinikinės praktikos vadovas. Sudarytojos: prof. Rūta Jolanta Nadišauskienė, prof. Eglė Bartusevičienė. Kaunas, 2019.